

Pogled na trajnice v Sloveniji
Kako poznamo in obravnavamo vrtno trajnice?
Trajnice vse bolj pridobivajo na veljavi, saj si marsikdo, ki jih je zažel spoznavati, brez njih svojega vrta ne more več predstavljati. Trajnice je težko zamenjati s katerokoli drugo skupino rastlin, v zvezi z njihovo vlogo v vrtu - in to je - dopolnjevanje osnovnega ogrodja, ki ga v vrtu predstavljajo drevesa, grmovnice in neživni elementi, kot so voda, ograje, poti, karpe in drugo. Trajnice so tista skupina rastlin, ob kateri lahko najbolj izrazito opazujemo spreminjanje narave tekom letnih časov - spomnimo se samo na visoke trajnice, ki v eni rastni sezoni, takorekoč iz 'ni?' zrastejo tudi do dva metra visoko. In druge, ki ostanejo pri tleh, a so v svojem času prav tako izrazite. Če bi določeno mesto v vrtu, kjer raste kakšna trajnica med rastno dobo večkrat fotografirali, recimo enkrat mesečno, bi bili presenečeni in navdušeni nad razvojem in vsemi spremembami, ki bi se dogajale. Torej, trajnice prinesejo v vrt zaradi raznolikost, kar je njihova glavna značilnost.

V zadnjih letih se je na slovenskem tržišču pojavilo veliko različnih sort in vrst trajnic, ki smo jih vzgojili doma, kakor tudi tistih iz uvoza. Če pomislimo, da je bilo že pred kakšnimi petimi leti v Sloveniji mogoče kupiti največ dvesto različnih trajnic, sedaj pa jih imamo v vodilnih vrtnarijah preko 1000 različnih števil se že povečuje, smemo reči, da smo dosegli lep uspeh. Poleg trajnic, ki so vzgojene v Sloveniji in so prilagojene našemu podnebju, je na tržišču ogromno tudi trajnic iz uvoza - teh je celo vedno več, tako po izboru, kakor tudi po količini. Sedanji izbor je torej dovolj obsežen.

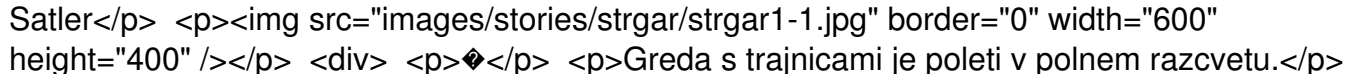
Če primerjamo vrtnarije s trajnicami v Sloveniji s tistimi v tujini, so razlike v izboru in številu že vedno zelo velike. Vendar pa moramo pri tem upoštevati posebnosti slovenskega tržišča in našo kupno moč. Ob upoštevanju tega, bi si upala reči, da smo slovenski gojitelji trajnic na dobri poti, da bomo ob takem razvoju kmalu dosegli vrtnarije v tujini. Seveda, ob tej omembi ne moremo govoriti o specializiranih vrtnarijah, namenjenih pravim ljubiteljem in poznavalcem trajnic, torej ljudem, ki so pripravljene za novo ali posebno sorto plačati tudi kakšen tolar oz. evro več, kot smo to navajeni v Sloveniji.

Kako pa smo se v Sloveniji, vzporedno s prihodom vseh teh novih vrst in sort trajnic potrudili, da bi jih spoznali in uspešno uporabljali, zlasti tiste, ki so bile doslej popolnoma neznane? Kako so se novim rastlinam s svojim učenim programom prilagodile strokovne kole in druge ustanove, ki skrbijo za razvoj znanja? Kako so vrtni centri, vrtnarije in drevesnice, ki prodajajo trajnice poskrbele za izobraževanje svojih kadrov?

Poklicne in strokovne srednje kole poznavanje trajnic in rabe že vedno postavljajo daleč v ozadje - vse je pred njimi - zelenjava, enoletnice, drevnina in grmovnice. To je velika koda, saj menim, da bi morali vrtnarji vseh stopenj imeti neko splošno in enakovredno znanje o vseh skupinah vrtnih rastlin. To bi bilo dobrodošlo za njih same, za njihovo strokovno verodostojnost in za večjo vsebinsko ter oblikovno pestrost v vrtovih in parkih.

Znanje o trajnicah med strokovnjaki, iz vrtnarskih kole ali univerze je, kakor lahko ugotovljamo premajhno. Zaželi bi lahko že isto pri osnovi, torej pri sami definiciji o tem, kaj trajnice so. Premnogi namreč strokovno izraz trajnice posplošeno uporabljajo kar vse povprek - za lesnate rastline, eksote in že za kaj drugega. Naj navedem le enega izmed primerov. Nedavno je bil v eni izmed revij za ljubitelje vrta priložen oglas podjetja, ki prodaja različna gnojila, substrate in druge izdelke za vrt. V oglasu so imeli naslove kot so 'Sajenje vrtnic in ostalih trajnic' (od kdaj spadajo vrtnice med trajnice?), 'Prezimitveni eksotični in balkonskih trajnic', kjer so med balkonske trajnice uvržali citruse, lovor, oleander in druge rastline, ki jih v celinski klimi gojimo kot posodovke, drugače pa spadajo med sredozemska drevesa oz. grmovnice. Strokovni izraz za vrtno trajnice smemo uporabljati za neolesenele, torej zelenate rastline, ki živijo po več let in prav bi bilo, da bi

se držali dosledne in pravilne uporabe tega termina. Ali je to morda preveč zahtevno? Taki oglasi in temu primerno ravnanje v praksi ustvarjajo zmedo in kodujejo stroki kot celoti. Kdaj bomo v Sloveniji v vrtnarski stroki razčistili in začistili osnovna strokovna navedila? Pri poznavanju trajnic smo začeli z definicijo. Kakšne pa so druge lastnosti rastlin, ki jih je potrebno upoštevati in jih poznati? Izbira primerne rasti je osnovna in nadvse pomembna. Da ne bomo hoteli saditi na sončna mesta in dobro odcedna tla in obratno, hermelik v senco in teška ilovnata tla. Kaj so poleg rasti te kriteriji po katerih izbiramo trajnice? Večinoma se najprej spražujemo po cvetu - barvi cvetov in času cvetenja. Zato mnogi vrtni centri prodajajo trajnice z živobarvnimi slikami cvetov. Cvet je sicer zelo pomemben, vendar to ne more biti edino vodilo pri izbiri. Kaj pa oblika rasti trajnice? Nekatere trajnice so zaradi oblike rasti vredne obžudovanja vse od takrat, ko pomladi odenejo, pa do pozne jeseni, ko se listi in poganjki posušijo. Ali ni to pomembnejše ali vsaj enako pomembno kot cvetovi sami, ki nas pri nekaterih trajnicah razveseljujejo le nekaj tednov na leto, potem pa ostanejo le listi. Kaj pa listi? Tudi listi so pomembni, saj so lahko včasih bolj zanimivi in atraktivni od samega cveta. Spomnimo se samo na pisanolistne ajblje, rdečelistno iskrnico, rumenolistni a, srebrnolistni pelin in druge. Poleg tega je potrebno vedeti tudi, kdaj in kako trajnica pomladi odene in na kakšen način jeseni propade. Potem je treba vedeti na kakšno razdaljo jih sadimo, da bomo dosegli lepo razrast in izgled. Pomembno je tudi to, da so rastline zdrave in čim manj občutljive na bolezni in škodljivce, hkrati pa privabljajo koristne čuželke, nekatere vrste celo ptičje. To naj bi bili nekateri izmed kriterijev, po katerih izbiramo trajnice. Zato je toliko bolj pomembno, da se zavedamo, da izbira trajnic le na podlagi barve cvetov ni najboljša in nam za lepo rastlino še tako izjemna fotografija na prodajnem mestu, ki bo zataknjena v lonček, ne bo prinesla zadovoljstva, če bo le-ta edino merilo za izbiranje. Pri izbiri trajnic v vrtnih centrih in vrtnarijah bi rada opozorila še na nekaj. To je na izgled trajnic v lončku, ki je povezan z samim načinom gojitve. V specializiranih vrtnarijah s trajnicami jih gojimo večinoma na prostem, kajti tam se dodobra utrdijo in primerno razrastejo preden pridejo do končnega kupca. Ravno tako pri gojitvi ne pretiravamo s količino gnojil in dognojevanjem, ker to pri trajnicah, ki so namenjene predvsem za saditev na prosto, ni potrebno. Zaradi tega trajnice v lončku ne izgledajo tako bogato in razkošno kakor enoletnice in balkonsko cvetje. Te rastline so gojene v rastlinjakih, njihov gnojenje je strogo kontrolirano, njihov rok trajanja je omejen, saj so namenjene le za eno rastno sezono. V vrtnih centrih pa se vse pogosteje pojavljajo trajnice, ki so uvožene iz tujine ali gojene v vrtnarijah z enoletnicami in balkonskim cvetjem in so gojene na enak način kakor enoletnice - torej v rastlinjakih in so večinoma pregojene. Zaradi tega v lončkih v prodajnem centru izgledajo zelo lepo in privlačno, vendar pa moram opozoriti, da tako gojene trajnice velikokrat niso dovolj trpežne, da bi lepo uspevale tudi na prostem. Pa zato, ker so siljene in prehitro gojene, da bi se v vrtnariji na prostem lahko dovolj utrdile. Ker kupci s tem niso dovolj dobro seznanjeni in kupijo, ne da bi prav vedeli, siljeno rastlino kot trajnico. Po presaditvi na prosto pa potem velikokrat propade. S tem se čiri slab sloves in nezadovoljstvo nad vsemi trajnicami. Posebej je to pomembno pri jesenskem sajenju trajnic. Siljene in prehitro gojene trajnice bodo zelo težko preživele sledečo zimo. Vrtne trajnice, ki jih imamo tudi v Sloveniji še dalje več, bi bilo treba bolje poznati in jih pravilno uporabljati. Da bi bile poklicnim oblikovalcem vrtov in parkom v ponos, ljubiteljem in nam vsem pa v večje zadovoljstvo in veselje. Besedilo in fotografije: Bernarda Strgar Satler

Greda s trajnicami je poleti v polnem razcvetu.

</div> <div> <p></p> <p>Del vrta, kjer so poleg trajnic in grmov name?ene tudi opore, ki lahko slu?ijo samo za okras.</p> </div> <div> <p></p> <p>Trajnice na javni povr?ini v Ljubljani (cestni otok ?ale) - te morajo biti ?e prav pazljivo izbrane, da bodo lepe ve?ji del leta in ne bodo zahtevale preve? oskrbe.</p> </div> <div> <p></p> <p>Pri izbiri trajnic smo premalo pozorni na same oblike cvetov - okrogle, pokon?ne, plo?ate in druge.</p> </div> <div> <p></p> <p>Pogostot pozabimo na liste: Foeniculum vulgare 'Red', rde?elistni koroma?, Salvia officinalis 'Berggarten', ?ajbel s srebrnimi listi, Origanum vulgare 'Aureum', dobra misel z rumenimi listi - vse te di?avnice nas presene?ajo z obliko in barvo svojih listov.</p> </div> <div> <p></p> <p>Greda z rododendroni in modrolistnimi hostami.</p> </div> <div> <p></p> <p>Ena izmed rde?elistnih hermelik - lepa je ?e pomladi, ko za?ne odganjati.</p> <p>-----</p> <p>Avtorica ?lanka je univ. dipl. biol. Bernarda Strgar, ena vodilnih slovenskih strokovnjakinj na podro?ju gojenja trajnic in urejanja vrtov. V svoji vrtnariji v Ljubljanskih ?rnu?ah ?e vrsto let vzgaja in prodaja mno?ico v na?ih klimatskih razmerah preizku?enih vrst in sort trajnic za vsak vrt in za vsak okus.</p> <p>Bogato ponudbo vrtnarije Trajnice Srtgar d.o.o. si oglejte na http://www.trajnice-strgar.si/.</p> </div>